

Sygn. akt I C 1632/15 upr.

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2015 r.

Sąd Rejonowy w Suwałkach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	<i>SSR Agnieszka Kluczyńska</i>
Protokolant:	<i>Małgorzata Sztukowska</i>

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2015 r. w Suwałkach

sprawy z powództwa (...) FINANSE Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w P. przeciwko T. B.

o zapłatę

I. Zasądza od pozwanego T. B. na rzecz powoda (...) FINANSE Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w P. kwotę 85,63 zł (osiemdziesiąt pięć złotych 63/100) z odsetkami ustawowymi od dnia 27 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty;

II. Oddala powództwo w pozostałym zakresie.

III. Koszty postępowania pomiędzy stronami stosunkowo rozdziela (powód wygrał w 19,03%) i zasądza od pozwanego T. B. na rzecz powoda (...) FINANSE Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej z siedzibą w P. kwotę 20,36 zł (dwadzieścia złotych 36/100) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

IV. Wyrokowi w punkcie I i III nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.

SSR Agnieszka Kluczyńska

Sygn. akt I C 1632/15

UZASADNIENIE

Powód (...) Finanse spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w P. wystąpił przeciwko T. B. z pozwem o zapłatę kwoty 449,90 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu (tj od dnia 27 sierpnia 2015 roku) do dnia zapłaty. Domagał się również zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

Uzasadniając swe żądanie powód podał, że w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej udzielił pozwanemu pożyczki na podstawie umowy z dnia 18 sierpnia 2014 roku, mocą której pozwany zobowiązał się do spłaty całości zobowiązania - tj wg wycień powoda kwoty 449,90 zł. Powód wskazał, że pozwany T. B. do dnia wniesienia pozwu dokonał wpłaty w wysokości 465,62 złotych.

Pozwany T. B. nie zajął stanowiska merytorycznego w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 18 sierpnia 2014 roku (...) Finanse spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w P., prowadząca działalność w zakresie udzielania pożyczek osobom fizycznym, udzieliła pozwanemu T. B. pożyczki w wysokości 500,00 złotych. Zawarcie umowy nastąpiło w miejscu zamieszkania pozwanego (dowód : umowa pożyczki k. 4-koperta);

W umowie tej określono opłatę przygotowawczą w wysokości 29,50 złotych, oprocentowanie pożyczki w wysokości 14 % w stosunku rocznym, koszt ubezpieczenia na kwotę 90,00 złotych, zaś łączny koszt obsługi pożyczki w domu (w miejscu zamieszkania pozwanego) określono na kwotę 239,50 złotych; jako całkowitą kwotę do zapłaty przez pozwanego określono na 885,75 złotych.

Pozwany zobowiązał się spłacać pożyczkę w 25 tygodniowych ratach, począwszy od dnia 18 sierpnia 2014 roku, przy czym wysokość każdej z rat określono na kwotę 35,43 zł. W umowie określono, iż **całkowity koszt pożyczki** to wszelkie koszty, które Klient jest zobowiązany ponieść w związku z umową, obejmujący oprocentowania, opłatę przygotowawczą, opłatę za uruchomienie II transzy oraz koszt ubezpieczenia. W umowie brak jest definicji opłaty przygotowawczej, dodatkowej opłaty przygotowawczej oraz sposobu kalkulacji ww opłat , podobnie jak opłaty za obsługę pożyczki w domu.

W pkt 2 lit n) umowy wskazano, iż „koszt ubezpieczenia to koszt składki przypadającej na pożyczkobiorcę z tytułu objęcia go umową ubezpieczenia grupowego, pokrywany przez pożyczkobiorcę poprzez potrącenie jego kwoty z kwoty udzielonej pożyczki (...)”.

Pismem z dnia 26 czerwca 2015 roku (...) Finanse spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w P. wypowiedział umowę pożyczki z uwagi na brak uregulowania zaległości z tytułu opóźnienia w spłacie rat. Wskazano, iż saldo nieuregulowanych zaległości wynosi 442,52 zł (dowód: pismo k. 5).

Pozwany dokonał wpłat w łącznej wysokości 465,62 złotych (bezsporne), przy czym w pozwie nie wskazano kiedy dokonano wpłat i czy była to jednorazowa kwota czy też spłaty ratalne;

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie jedynie w części.

Zgodnie z treścią przepisu art. 339 § 1 kpc, jeżeli pozwany nie stawił się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę Sąd wyda wyrok zaoczny. W takim przypadku za prawdziwe przyjmuje się twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą chyba, że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa (art. 339 § 2 kpc).

W sprawie niniejszej pozwany nie zajął merytorycznego stanowiska co do żądania pozwu. Zważywszy na treść przepisu wyżej przywołanego przyjęć zatem należało, że zachodzą podstawy do wydania wyroku zaocznego. Jednak jako że okoliczności faktyczne przytoczone przez (...) Finanse spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w P. w pozwie wzbudziły wątpliwości Sądu, żądanie powoda w kształcie przez niego zgłoszonym nie mogło zostać uwzględnione.

Podstawę faktyczną pozwu w sprawie niniejszej stanowiła umowa pożyczki zawarta przez strony. Samo zawarcie umowy przez strony uznać należało za niewątpliwie. Potwierdza to bowiem umowa pożyczki z dnia 18 sierpnia 2014 roku do pozwu dołączona.

Wątpliwości Sądu wzbudziły już jednak niektóre zapisy tejże umowy co do ich zgodności z przepisami ustawy, a w konsekwencji - zakresu odpowiedzialności pozwanego wobec powoda.

Podkreślić w tym miejscu należy uwagę, że pożyczka stanowi umowę stypizowaną w kodeksie cywilnym. Jej istotę stanowi przeniesienie przez pożyczkodawcę na pożyczkobiorcę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, za jednoczesnym zobowiązaniem się pożyczkobiorcy do zwrotu pożyczkodawcy tej samej ilości pieniędzy albo tej samej ilości rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości (art. 720 § 1 kc).

W ocenie Sądu umowę pożyczki zawartą przez strony postępowania uznać należało za ważną w odniesieniu do kwoty pożyczonego kapitału (tj 600 zł) wraz z odsetkami umownymi z tytułu opóźnienia, których wysokość wynika jednoznacznie z treści umów załączonych do pozwu i pozostaje jednocześnie w zgodzie z treścią art. 359 § 2 kc.

W zaistniałym stanie rzeczy rozważyć jeszcze pozostało zasadność żądania pozwu w zakresie pozostałych jego składowych tj. kosztu ubezpieczenia pożyczki, opłaty za obsługę pożyczki w domu oraz opłaty przygotowawczej i dodatkowej opłaty przygotowawczej.

Uprawnienie do badania zasadności żądań pozwu w tym zakresie (a jednocześnie uprawnienie do badania ważności postanowień umownych pożyczki) daje Sądowi art. 58 kc. Należy mieć bowiem na względzie, iż celem art. 58 kc jest zapobieganie powstawaniu stosunków prawnych o treści niezgodnej z obowiązującymi przepisami prawa lub zasadami współżycia społecznego. Bezwzględna nieważność charakteryzuje szereg cech: czynność prawna bezwzględnie nieważna od początku (ab initio) i z mocy prawa - bez konieczności powoływania się na ten fakt (ex lege) nie wywołuje skutków prawnych, sąd uwzględnia bezwzględną nieważność z urzędu, a orzeczenie ma charakter deklaracyjny. Adresatem norm prawnych przewidujących bezwzględną nieważność czynności prawnej są w pierwszym rzędzie organy stosujące prawo (sądy oraz organy władzy publicznej), dlatego sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę bezwzględną nieważność czynności prawnej z urzędu (ten trafny pogląd zdecydowanie przeważa w piśmiennictwie i orzecznictwie - zob. S. Grzybowski, Prawo cywilne. Zarys części ogólne, Warszawa 1985, s. 278; K. Gandor, Konwersja, s. 48; Z. Radwański, [w:] System Pr. Pryw., t. 2, 2008, s. 432, Nb 8; A. Janiak, [w:] Kidyba, Komentarz 2012, t. I, s. 336; uzasadnieniu wyr. SN z 10.10.2002 r., V CK 370/02, OSN 2004, Nr 2, poz. 21) nawet jeśli żadna ze stron postępowania nie powołuje się na nieważność czynności prawnej (w wyr. z dnia 19.12.1984r., III CRN 183/84, L., SN trafnie zwrócił uwagę, że: "W sprawie, w której wyłania się kwestia nieważności bezwzględnej umowy (art. 58 kc), sąd kwestię tę bierze z urzędu pod rozagę jako przesłankę swego rozstrzygnięcia). Obowiązek uwzględniania z urzędu nieważności czynności prawnej ciąży również na organach podatkowych (zob. wyr. SN z 13.6.2002 r., III RN 108/01, OSNP 2003, Nr 10, poz. 236). Art. 58 kc stanowi, że nieważne bezwzględnie są nie tylko czynności prawne sprzeczne z ustawą, ale także mające na celu obejście ustawy (czynności in fraudem legis).

Ponadto strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek krótkoterminowych i przy zawieraniu umów posługuje się wzorcami umownymi. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy zawartej z pozwaną były w całości dla ich stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem.

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Postanowienie umowy może zatem zostać uznane za niedozwolone po łącznym spełnieniu wskazanych wyżej przesłanek. Kodeks cywilny w art. 22¹ pod pojęciem konsumenta wskazuje osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. W przedmiotowej sprawie zawarte pomiędzy stronami umowy pożyczek nie były związane z działalnością zawodową ani gospodarczą pozwanej.

W rozumieniu art. 385¹ § 1 kc „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym

obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku.

A. postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, która to sprzeczność rażąco narusza jego interesy. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2011 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt VI ACa 262/11 istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien wyrażać się on informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu konsumenta jako równorzędnego partnera umowy. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można więc uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności.

Koszt ubezpieczenia w wysokości 90,00 zł według umowy jest to koszt składki przypadającej na pożyczkobiorcę z tytułu objęcia go umową ubezpieczenia grupowego, pokrywany przez pożyczkobiorcę przez potrącenie tej składki z kwoty udzielonej pożyczki w przypadku decyzji pożyczkobiorcy o zabezpieczeniu spłaty pozostałej kwoty do zapłaty ubezpieczeniem grupowym z tytułu przystąpienia do umowy generalnej w sprawie zawarcia grupowego ubezpieczenia na życie osób zaciągających pożyczki w strony powodowej.

Postanowienie umowne wskazane jako niedozwolone - jak już wyżej podano - nie może dotyczyć sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron. Dodatkowej formy zabezpieczenia spłaty pożyczki w postaci zawarcia umowy ubezpieczenia, zdaniem Sądu, nie można jednak uznać jako świadczenia głównego stron, zwłaszcza, iż pojęcie to winno być interpretowane w wąski sposób i dotyczy ono elementów istotnych umowy. Za niedopuszczalne uznać należało obciążenie pozwanego przez stronę powodową kosztami ewentualnej umowy ubezpieczenia na życie. Dodatkowo z powodu nie przedłożenia do sprawy umowy ubezpieczenia grupowego nie wiadomo co dokładnie jest przedmiotem tej umowy ubezpieczenia, jaka jest suma ubezpieczenia, kto jest uprawniony do otrzymania ewentualnego odszkodowania, nie wiadomo też w jaki sposób została wyliczona składka w kwocie 90,00 zł. Brak jest informacji, czy zostały one ustalone przez zakład ubezpieczeń czy samodzielnie przez stronę powodową. Ponadto nie wiadomo, czy składki ta faktycznie została przelana na rzecz towarzystwa ubezpieczeniowego, czy też po potrąceniu ich z kwot pożyczek, pozostały do dyspozycji pożyczkodawcy.

Zdaniem Sądu także działania polegające na obligatoryjnym obciążeniu w związku z zawieraną umową klienta kosztami składki ubezpieczeniowej nie sposób uznać za zgodne z dobrymi obyczajami i nie naruszające interesów konsumenta. Wzorzec umowy stosowany przez stronę powodową zawiera postanowienia dotyczące obowiązkowego przystąpienia do ubezpieczenia grupowego, gdyż z treści „Postanowień wspólnych” umów wynika, że „pożyczkobiorca nie ma prawa rezygnacji z ochrony ubezpieczeniowej, chyba że jednocześnie skutecznie odstąpi od umowy”. Zmuszanie konsumenta do przystąpienia do takiego ubezpieczenia należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Powód (...) Finanse spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa w P. nie przedłożył ponadto jakichkolwiek dowodów na okoliczność rzeczywistego uiszczenia na rzecz towarzystwa ubezpieczeń składki w imieniu pozwanej. Nie załączył również do pozwu żadnych dokumentów, z których treści wynikałoby, iż w dacie zawarcia umowy pożyczki łączyła go z jakimkolwiek towarzystwem ubezpieczeniowym umowa oraz że ochroną ubezpieczeniową objęto życie pozwanej. Tymczasem zgodnie z treścią art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Normie tej w warstwie procesowej odpowiadają art. 3 kpc, zgodnie z którym strony zobowiązane są przedstawiać dowody i art. 232 kpc, według którego strony są zobowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z jakich wywodzą skutki prawne.

Zdaniem Sądu podobnie ocenić należy postanowienia umowne obciążające pozwanego kosztem obsługi pożyczki w domu w wysokości 239,50 zł.

Zgodnie z umową opcja obsługi pożyczki w domu jest to umowna metoda obsługi pożyczki w domu pożyczkobiorcy, polegająca na spłacie rat pożyczki poprzez odbiór przez przedstawiciela pożyczkodawcy spłacanych przez pożyczkobiorcę rat pożyczki w miejscu zamieszkania pożyczkobiorcy. Opłata za obsługę pożyczki w domu jest to

wynagrodzenie pobierane przez pożyczkobiorcę w przypadku wyboru przez pożyczkobiorcę obsługi pożyczki w domu oraz jej wykonania (vide : pkt. 2 umowy pożyczki lit f) i g) k. 4 – koperta).

Sąd ocenił postanowienia umowne zobowiązujące pozwanego do zapłaty wskazanej powyżej kwoty jako abuzywne - naruszające dobre obyczaje i interes konsumenta poprzez obciążanie go opłatą stanowiącą 47,90% wysokości kwoty pożyczki tj 500 zł . Te postanowienia umowne godzą więc w równowagę kontraktową tego stosunku. Wysokość tej opłaty jest bowiem niezależna od ilości wizyt w domu pożyczkobiorcy, a opłata ta jest skalkulowana w odniesieniu do całkowitego kosztu pożyczki, a nie w odniesieniu do rzeczywistych kosztów , jakie powód ponosi z tytułu obsługi pożyczki w domu pożyczkobiorcy.

Z kolei wysokość zastrzeżonej z tego tytułu kwoty prowadzi do wniosku, iż w/w postanowienia umowne dotyczące obciążenia pozwanego tak wysokimi opłatami za obsługę pożyczek w domu niezależnie od ilości wizyt w domu mają na celu obejście przepisów o odsetkach maksymalnych i mają stanowić dodatkowy (oprócz odsetek) obciążenie fiskalne pożyczkobiorcy pobierane przez pożyczkodawcę – tak jak w przypadku kosztów ubezpieczenia.

Z kolei prowizja (opłata przygotowawcza określana przez powoda jako kwota należna z tytułu zawarcia umowy) jest specyficznym rodzajem wynagrodzenia, gdyż jest ona pobierana za pośrednictwo w zawieraniu umów. Nie ma przepisów, które zakazywałyby pobierania prowizji przy umowach pożyczki, co więcej - art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2014r., poz. 1497 ze zm.) jednoznacznie dopuszcza możliwość pobierania prowizji i wszelkiego rodzaju opłat. Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 10 ustawy, kredytodawca powinien jednak o wszelkich informacjach związanych z tymi kosztami poinformować kredytobiorcę. Art. 50 ustawy wspomina o prowizji w przypadku spłaty kredytu przed terminem. Zgodnie z nim, kredytodawca może zastrzec w umowie prowizję za spłatę kredytu przed terminem, pod warunkiem że ta spłata przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała, a kwota spłacanego w okresie dwunastu kolejnych miesięcy kredytu jest wyższa niż trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, z grudnia roku poprzedzającego rok spłaty kredytu. Należy więc zauważyć, iż umowa konsumencka jest obwarowana warunkami do zastrzeżenia tego rodzaju prowizji, które pożyczkodawca musi spełnić. Należy przy tym pamiętać, iż wysokość prowizji nie może przekraczać 1% spłacanej części kredytu, jeżeli okres między datą spłaty kredytu a terminem spłaty kredytu przekracza jeden rok, a jeżeli nie przekracza jednego roku to wysokość prowizji nie może przekraczać 0,5%. Poza tym, nie może być ona wyższa niż wysokość odsetek, które konsument byłby zobowiązany zapłacić w okresie między spłatą kredytu przed terminem, a uzgodnionym terminem zakończenia umowy, a także nie może być wyższa niż bezpośrednie koszty kredytodawcy związane z tą spłatą (art. 50 ust. 2 – 4 ustawy o kredycie konsumenckim). Z dowodów powyżej opisanych w części ustaleniewej uzasadnienia wynika, iż prowizja w umowie pożyczki ustalona została w wysokości 5,90% kwoty kapitału (29,50 zł opłaty przygotowawczej przy kwocie kapitału 500,00 zł

Reasumując Sąd uznał, iż tytułem pożyczki z dnia 18 sierpnia 2014 roku pozwany winny był spłacić kwotę 551,25 zł (należność główna w wysokości 500 zł + odsetki umowne wskazane w pozwie i umowie : 21,75 zł oraz opłata przygotowawcza – 29,50zł). W/w na poczet tej umowy wpłacił kwotę 465,62 zł. W związku z powyższym pożyczka została przez niego spłacona do kwoty 85,63 zł – i taką Sąd orzekł w wyroku. W związku z tym orzeczono jak w sentencji, oddalając je w pozostałym zakresie jako bezzasadne (pkt I i II wyroku). Przy czym orzeczenie o odsetkach uzasadnia przepis art. 481 § 1 kc. Stanowi on bowiem, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Wysokość odsetek reguluje przepis art. 481 § 2 kc, który stanowi, że jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. W przedmiotowej sprawie strona powodowa domagała się odsetek od dnia wytoczenia powództwa i od tej daty Sąd zasądził odsetki ustawowe.

Z kolei o kosztach procesu Sąd orzekł stosownie do treści art. 100 kpc w zw. z § 6 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013r.,

poz. 490), dokonując ich stosunkowego rozdzielenia. W przedmiotowej sprawie strona powodowa poniosła koszty w łącznej kwocie 227 zł (opłata od pozwu - 30,00 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika wraz z opłatą skarbową - 197,00 zł) i wygrała sprawę w 50,80%. Dlatego Sąd orzekł, że pozwany jest zobowiązany zwrócić stronie powodowej kwotę 20,36 zł (19,03% x 227,00 zł) - pkt III wyroku.

Orzeczenie o rygorze natychmiastowej wykonalności uzasadnia z kolei przepis art. 333 § 1 pkt 3 kpc, który nakazuje, w przypadku wydania wyroku zaocznego, nadać orzeczeniu rygor natychmiastowej wykonalności (pkt IV wyroku).

SSR A. K.